

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Landbouwontwikkelingsgebied Beemte–Vaassen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

13 september 2010 / rapportnummer 2263–47

1. Oordeel over het MER

De gemeenten Apeldoorn en Epe bereiden een intergemeentelijk bestemmingsplan voor. Hierin wordt intensieve veehouderijbedrijven de mogelijkheid geboden zich te vestigen in het landbouwontwikkelingsgebied (LOG) Beemte–Vaassen. Als onderbouwing voor de besluitvorming hierover is een plan–MER (milieueffectrapport voor een plan) opgesteld.¹ De gemeenteraden zijn bevoegd gezag, waarbij de gemeente Apeldoorn als coördinerend bevoegd gezag optreedt.

De Commissie is van oordeel dat de essentiële informatie in het MER aanwezig is om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. Op basis van de informatie in het MER en de Passende beoordeling constateert de Commissie dat aantasting van natuurlijk kenmerken van Natura 2000–gebieden ‘Uiterwaarden IJssel’ en ‘Veluwe’ bij de ontwikkeling van de intensieve veehouderij in het LOG niet kan worden uitgesloten (zie verder § 2.3 van dit advies).

De Commissie heeft opmerkingen over de informatie in het MER en de Passende beoordeling op de onderstaande punten:

- luchtkwaliteit;
- de milieueffecten van de melk– en rundveehouderijen;
- referentiesituatie in de Passende beoordeling.

Zij adviseert voor besluitvorming over het bestemmingsplan duidelijkheid op deze punten te verschaffen.

Uit het MER blijkt dat de vestiging en/of uitbreiding van bedrijven in het LOG zal leiden tot een toename van stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden. Ook verslechtert het leefmilieu. Het gaat hier om een toename van geurhinder, verslechtering van luchtkwaliteit², aantasting van het landschap en ontstaan verkeersonveilige situaties voor langzaam verkeer in het noordelijke deel van het LOG. Uit de zienswijzen spreekt een duidelijke bezorgdheid over de mogelijke gevolgen voor de volksgezondheid door de (her)vestiging en/of uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven.³ De Commissie wijst erop dat ook onder de grenswaarden gezondheidsschade kan optreden.

Ook wijst de Commissie erop dat de AMvB Huisvesting is uitgesteld (was 2010). Hierdoor is onzeker of het beoogde positieve effect hiervan voor de leefomgeving zoals in het MER geschetst, wel tijdens de planperiode zal worden gerealiseerd.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*. Een overzicht van de zienswijzen is opgenomen in bijlage 2.

² Door de toename van het aantal veehouderijen neemt de emissie van fijnstof toe (afkomstig van de bedrijven en door toename van het aantal verkeersbewegingen).

³ In de zienswijzen worden vooral dierziekten, fijnstof en geur genoemd.

2. Toelichting op het oordeel en aanbevelingen

2.1 Luchtkwaliteit

Door de toename van het aantal veehouderijen neemt de emissie van fijnstof in het LOG toe (afkomstig van de veehouderijbedrijven en door toename van het aantal veehouderij gerelateerde verkeersbewegingen). Het MER stelt dat:

- fijnstof emissies per type bedrijf verschillen;
- vooral pluimveehouderijen fijnstof emissie opleveren;
- maatwerk bij de inpassing van veehouderijen nodig is.

De Commissie merkt op dat de gepresenteerde informatie voor fijnstof zeer summier is. Er wordt geen inzicht geboden in de effecten van de verschillende varianten. Ook is het effect van mitigerende maatregelen niet uitgewerkt. Omdat het MER de worst case-situatie inzichtelijk maakt, bevat het MER voldoende informatie voor de besluitvorming.

Omdat de emissie van fijnstof in alle varianten toeneemt is de Commissie van mening dat de score '0' (neutraal) voor dit aspect een te optimistisch beeld schetst. Er treden mogelijk geen nieuwe knelpunten op, maar een toename van fijnstof betekent wel een verslechtering van de kwaliteit van de leefomgeving. De Commissie wijst erop dat ook onder de grenswaarden voor fijnstof kunnen gezondheidseffecten optreden.⁴

Het MER geeft een indicatie van de effecten bij de inplaatsing van een pluimveehouderij. Hieruit blijkt dat –voor het onderzochte stalsysteem en aantal dieren – een afstand van circa 200 meter van de pluimveehouderij tot een gevoelig object nodig is. In veel zienswijzen wordt erop gewezen dat het voorontwerpbestemmingsplan nieuwvestigingen mogelijk maakt op minder dan 200 meter van woonbestemmingen, zonder dat er beperkingen zijn opgenomen voor het type bedrijf.⁵

2.2 Melk- en rundveehouderijen

In het plangebied zijn melk- en rundveehouderijen gevestigd. Deze bedrijven leveren een bijdrage aan de stikstofdepositie en geurbelasting. Uit het MER is niet navolgbaar of, en zo ja op welke wijze de bijdrage van deze bedrijven (en uitbreiding daarvan) aan de stikstofdepositie is meegenomen in de referentiesituatie en de verschillende varianten. Omdat dit voor alle alternatieven en varianten het geval is, zal deze informatie niet onderscheidend zijn bij de vergelijking van de alternatieven. Daarmee is in beginsel voldoende informatie geboden om het milieubelang mee te kunnen wegen.

⁴ Zie ook <http://www.rivm.nl/milieuportaal/dossier/milieugezondheid/themas/fijn-stof/>

⁵ Ook veel zienswijzen wijzen op de in het MER genoemde afstand tussen pluimveehouderijen en een gevoelige object.

De Commissie adviseert voor besluitvorming over het bestemmingsplan inzichtelijk te maken op welke wijze rekening is gehouden met de stikstofbijdrage van de in het gebied aanwezige melk- en rundveehouderijen. Hierbij moet ook duidelijk zijn wat wordt verstaan onder de huidige situatie (vergunde situatie of daadwerkelijke dieraantallen) en de autonome situatie.

2.3 Natura 2000-gebieden

In het MER en de Passende beoordeling zijn de mogelijke gevolgen van het voornemen op Natura 2000-gebieden 'Uiterwaarden IJssel' en 'Veluwe' onderzocht.

Ten aanzien van de informatie in het MER en de Passende beoordeling constateert de Commissie dat:

- niet navolgbaar is of, en zo ja hoe de stikstofemissie afkomstig van de melk- en rundveehouderijen is meegenomen (zie ook § 2.2 van dit advies) in de effectbeoordeling;
- in de Passende beoordeling is uitgegaan van de huidige vergunde situatie als referentiesituatie. Uit de Natuurbeschermingswet volgt echter dat moet worden vergeleken met de feitelijke situatie (werkelijke dieraantallen);
- het MER noemt alleen dat mitigerende maatregelen om de stikstofemissie te reduceren mogelijk zijn. De maatregelen en het effect daarvan zijn echter niet (kwantitatief) inzichtelijk gemaakt, en het is niet duidelijk of deze maatregelen ook daadwerkelijk genomen worden.

Daarnaast wijst de Commissie erop dat:

- er reeds sprake is van een overbelaste stikstofsituatie;
- de ammoniakemissie, en daarmee de stikstofdepositie, vanuit het LOG op de Natura 2000-gebieden 'Uiterwaarden IJssel' en 'Veluwe' zal toenemen;⁶
- in de Passende beoordeling is uitgegaan van de huidige vergunde situatie als referentiesituatie. De praktijk leert dat het werkelijke gebruik van deze vergunningen aanzienlijk lager kan liggen. Dit kan leiden tot een overschatting van de huidige bijdrage van de intensieve veehouderijen aan de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden. Dit heeft als consequentie dat de verwachte toename van stikstofdepositie mogelijk groter is dan geschetst in de Passende beoordeling. Daarmee is de milieuruimte voor activiteiten die leiden tot een toename van belasting met verzurende en vermistende stoffen mogelijk kleiner dan waarvan men op dit moment uit gaat;
- er op dit moment geen duidelijkheid bestaat over de (relatieve) afname van stikstofdepositie door verplaatsing van veehouderijen. Het MER stelt dat veehouderijen die zich in het LOG willen vestigen momenteel dicht bij de Natura 2000-gebieden liggen. Door de verplaatsing van deze bedrijven zal de afstand tot Natura 2000 worden vergroot en valt er relatief een afname van stikstofdepositie te verwachten. Dit effect is niet onderbouwd omdat –aldus het MER– er (nog) geen duidelijkheid bestaat over de betreffende veehouderijen.⁷ De Commissie merkt op dat (een compleet overzicht van) de herkomst van de

⁶ Zienswijzen 18 en 20 vragen aandacht voor Natura 2000-gebieden.

⁷ Volgens verschillende zienswijzen is deze informatie inmiddels beschikbaar.

bedrijven die zich in het LOG (willen) vestigen van belang is voor het uiteindelijke effect op stikstofdepositie.⁸

Op basis van bovenstaande oordeelt de Commissie dat aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden 'Uiterwaarden IJssel' en 'Veluwe' niet is uit te sluiten. De Commissie adviseert voor de besluitvorming over het bestemmingsplan aannemelijk te maken hoe aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden kan worden uitgesloten. Zij adviseert hierbij:

- uit te gaan van de feitelijke situatie (werkelijke aantallen dieren);
- indien van toepassing, ook de stikstofemissies van rund- en melkveehouderijen mee te nemen;
- het effect van mitigerende maatregelen kwantitatief inzichtelijk te maken.

Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (PAS)

Momenteel wordt gewerkt aan een Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (PAS). Op 1 juli jl. is het voorlopige programma stikstof (VPAS) gepubliceerd waarin op hoofdlijnen wordt aangegeven hoe men de mogelijkheden voor economische ontwikkeling denkt te behouden en tevens op termijn de natuurdoelen van Natura 2000 kan realiseren. Per Natura 2000-gebied worden de afspraken uit de PAS verder uitgewerkt in een beheerplan.

Wellicht kan met behulp van de generieke aanpak uit het PAS en/of de relevante beheerplannen worden uitgesloten dat dit bestemmingsplan leidt tot aantasting van natuurlijke kenmerken.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur

De ligging van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en verbindingzones in en nabij het plangebied is goed in beeld gebracht.⁹ Het MER gaat echter slechts zeer summier in op de huidige, aanwezige natuur.¹⁰ Wel geeft het MER de vastgestelde natuurdoelstellingen van de verschillende EHS-deelgebieden.¹¹ Uit het MER blijkt dat door vestiging en/of uitbreiding van veehouderij bedrijven in het LOG de ammoniakdepositie toeneemt en dat dit negatief werkt op de kwaliteit van enkele EHS deelgebieden.¹² Vervolgens concludeert het MER dat negatieve effecten voor de natuurwaarden niet worden verwacht.

⁸ De vestiging van bedrijven in het LOG Beemte-Vaassen die op dit moment geen bijdrage leveren aan de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden 'Uiterwaarden IJssel' en 'Veluwe' zal niet tot een (relatieve) afname van stikstofdepositie leiden.

⁹ In zienswijze 20 wordt gewezen op ecologische verbindingzone de 'Halve Wetering'.

¹⁰ Hierdoor ontbreekt inzicht in de kwetsbaarheid van het gebied en het voorkomen van hoge en unieke natuurwaarden.

¹¹ Het gaat hier om 5 verschillende deelgebieden (zie onder, en pag. 46 van het MER). Deelgebied 1 t/m 4 liggen buiten het LOG, deelgebied 5 ligt in het plangebied.

- deelgebied 1: Denne-, eiken- en beukenbos;
- deelgebied 2: Hoog- en laagveenbos;
- deelgebied 3: Hoog- en laagveenbos, nog om te vormen;
- deelgebied 4: Bossen met productiefunctie;
- deelgebied 5: Vochtig hakhout en middenbos.

¹² Zie ook pagina 76 van het MER.

De depositiekaarten (bijlage 5 van het MER) laten echter duidelijk zien dat in cumulatie voor alle varianten de in het MER genoemde kritische depositiewaarde voor habitatype 'denne-, eiken- en beukenbos' (deelgebied 1) wordt overschreden. Voor de varianten b en c lijkt dit ook voor 'hoog- en laagveenbos' het geval te zijn.¹³ Op basis hiervan deelt de Commissie de conclusie in het MER (geen negatieve effecten voor de natuurwaarden) niet.

Samenvattend constateert de Commissie dat:

- voor alle varianten geldt dat de stikstofdepositie op de EHS zal toenemen;
- niet navolgbaar is of en zo ja hoe de stikstofemissie afkomstig van de melk- en rundveehouderijen is meegenomen (zie ook § 2.2 van dit advies) in de effectbeoordeling;
- in alle varianten sprake is van overschrijding van de in het MER genoemde kritische depositiewaarde voor habitatype 'denne-, eiken-, en beukenbos';
- hierdoor voor alle varianten negatieve effecten voor de natuurwaarden van de EHS (deelgebied 1) door toename van de stikstofdepositie niet zijn uit te sluiten;
- mogelijk ook aantasting van natuurtype 'hoog- en laagveenbos' optreedt.

2.5 Beschermden soorten

Het MER geeft een beschrijving van de soorten die beschermd zijn volgens de Flora en faunawet. Het MER stelt dat als op bouwblokken/zones voor her- en nieuwvestiging bijzondere of beschermde planten- en diersoorten voorkomen een negatief effect kan optreden. Dit wordt, zonder een nadere onderbouwing, in het MER als niet waarschijnlijk gezien.¹⁴

De Commissie constateert dat na het verschijnen van het MER onderzoek is uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied.¹⁵ De resultaten hiervan zijn opgenomen in het voorontwerpbestemmingsplan LOG Beemte-Vaassen.¹⁶ Hierin zijn ook mitigerende maatregelen om schade te beperken opgenomen. De Commissie constateert dat met dit onderzoek voldoende informatie aanwezig is voor de besluitvorming.

¹³ Het MER geeft voor het habitatype 'denne-, eiken- en beukenbos' een kritische depositie van 1100-1400 mol/ha/jr, voor Hoog- en laagveenbos is dit 1800 mol/ha/jr.

¹⁴ Door het compacte agrarische gebruik en omdat bermen, slootkanten en (erf)beplanting bij inrichting van de bouwblokken zoveel mogelijk gespaard blijven.

¹⁵ In het MER (pag. 90) staat ook dat ten behoeve van het bestemmingsplan nog aanvullend natuuronderzoek zal plaatsvinden.

¹⁶ Pagina 38-41 van het voorontwerpbestemmingsplan LOG Beemte-Vaassen, d.d. 10 mei 2010.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: de Colleges van Burgemeester en wethouders van de gemeenten Apeldoorn en Epe

Bevoegd gezag: de gemeenteraden van Apeldoorn (coördinerend) en Epe

Besluit: vaststellen van intergemeentelijk bestemmingsplan voor het landbouwontwikkelingsgebied Beemte–Vaassen

Categorie Besluit m.e.r.: plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling en kaderstelling voor categorie C14

Activiteit: intensieve veehouderijbedrijven de mogelijkheid bieden zich te her- of nieuwvestigen of uit te breiden binnen het landbouwontwikkelingsgebied Beemte–Vaassen

Procedurele gegevens:

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 28 mei 2009

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 24 juni 2009

kennisgeving MER: 18 mei 2010

ter inzage legging MER: 19 mei t/m 30 juni 2010

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 31 mei 2010

toetsingsadvies uitgebracht: 13 september 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

J.G. Arkes

mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

drs. S.R.J. Jansen

ir. J.A. Nuesink

drs. F.H. van der Wind (secretaris)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt

tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- PlanMER Landbouwontwikkelingsgebied Beemte–Vaassen, Arcadis, 10 februari 2010;
- Beeldkwaliteitsplan LOG Beemte–Vaassen, BürgelHajema, februari 2010;
- Voorontwerp–bestemmingsplan Landbouwontwikkelingsgebied Beemte–Vaassen, Bürgel–Hajema, 10 mei 2010.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. P. Kerkmans, Vaassen
2. J. Spijkerboer, Vaassen
3. G. Groen, Terwolde
4. R. Slijkhuis, Vaassen
5. E.J.H. de Boer, namens Stichting Leefbaar LOG Beemte–Vaassen, Vaassen
6. H.J. Bos, namens Buurtschap de Ganzeneb, Vaassen
7. K. Geerling en R. Geerling, N. Geerling en M. Geerling, Vaassen
8. A.J. Geerling, Vaassen
9. E.J. Nijkamp, Vaassen
10. W.J. Nijkamp, Vaassen
11. Tekenburo Gerritsen B.V., Vaassen
12. E.H.J. de Boer en H.C. Mulder, Vaassen
13. J.W.F. te Woerd, Beemte Broekland
14. G.J. Foks, Vaassen
15. J.W.F. te Woerd, namens de Gebiedsgroep LOG Beemte Vaassen (m.u.v. H. Beekman), Beemte Broekland
16. M. Kuiper, namens Buurt- en Belangenvereniging Beemte Broekland, Beemte Broekland
17. M. de Haan, Vaassen
18. LTO Noord afdelingen Apeldoorn en Noord Oost Veluwe, Zwolle
19. VROM-inspectie Regio Oost, Arnhem
20. Gedeputeerde Staten provincie Gelderland, Arnhem
21. Gelders Genootschap, Arnhem
22. LTO Noord advies namens familie Van der Wekken, Putten
23. Exitus consultancy namens de heer en mevrouw Frederiks, Vaassen
24. M. Foks – van Bussel, Vaassen
25. Vereniging VeluweJsselzoom, Nijbroek
26. Van Westreenen adviseurs namens H. Jonker, Vaassen
27. H.J.P. van Leeuwen en H. van Leeuwen – Landkroon, Vaassen
28. R. Geerling, Vaassen
29. R.J. Geerling–Brummel, Vaassen
30. R.H.J. van van Berkel, Vaassen
31. Van Westreenen adviseurs namens H. van den Brink, Zonne–Ei–Farm B.V., Emst
32. Familie te Riele, Vaassen
33. A. Nijkamp, Vaassen
34. R. Gerritsen, Vaassen
35. Stichting Broken Wings '40–'45, Epe
36. Bosgoed VOF, Wenum Wiesel
37. K. Ahout Peters, Vaassen
38. Familie A. Schouten, Beemte Broekland
39. H.J. Keurhorst, Beemte Broekland
40. J.M. Heck, Vaassen
41. Noordanus & Partners namens de heer en mevrouw D.A. Verbeek, Uddel
42. M.J.E. Michelus, Beemte Broekland
43. H.J. Keurhorst, Beemte Broekland

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Landbouwontwikkelingsgebied Beemte–Vaassen

De gemeenten Apeldoorn en Epe bereiden een intergemeentelijk bestemmingsplan voor. Hierin wordt intensieve veehouderijbedrijven de mogelijkheid geboden zich te vestigen in het landbouwontwikkelingsgebied (LOG) Beemte–Vaassen. Als onderbouwing voor de besluitvorming hierover is een plan–MER (milieueffectrapport voor een plan) opgesteld.

ISBN: 978-90-421-3099-9

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

